

տա Բաթրիգլանէ մէջ իւր ընտանիքի վէ մէջ իւր ճիւղին հաշարն տան իրիչը զաթ, վէ Բաթրիգլանէ պաշ քեաթիպի իւր գաւառ քեթիպի տար օլտուգլարը հալտէ, կէշէն սալը կիւ նիւ Պապը Արիւնէ կիտէրէք, զաթը հաղրէթի Բաթրիգլանէ թագաթիմ օլտուգլարը քեթիպի, սատարագամ հաղրէթիքինէ պիր արգուհալ իթա իյլէսիչ տիր:

Իշպու արգուհալ միւնտէրիճաթը Ֆէնէր Բաթրիգլանէսի իմթիքաղաթը մէսէլէսինէ պիր սուրէթի թէս-վիւնէ վէրիլմէսի իսթիտաւնա տա-յիր տիր:

—Աթիւնատան Սթէնտրոտ զագէ-թաւնա իշար օլտուգլարնա կէօրէ, Շաքիր քաշա հաղրէթիքի կիւ եա Նի-րիտ վալի վէքեալէթիւնտէն իսթիքա իթմիչ, վէ եւրիւնէ Խրիսթիւնա պիր վալիլին թայեթի մուգարէր պու-լունմուչ իսէ տէ, Եունան մէնապիլին-տէն չըգան պու քիւսեթիլին ալու-էսաւր օլտուգլար տէրքեար տիր:

—Եունան տէվլէթիլին Տէրիսաա-տէթ սէֆիրի ճէտիտի Մ. Մալրօ-գօրտաթօ՝ տէմիր եօլ գաթարը յա պու կիւն Տէրիսաաաթէթ մուգար-լէթ իտէճէք տիր:

—Աթիլին քիւշատ իտիլիչ օ-լան տիլիլիլէր մէքթէպի շալիլտանը 22 եէ պալիլ օլմուչ տուր:

Պաւլար էլպիսէի մախսուսէ կի-եթիմէքտէ օլուպ, 20 սի իսլամ վէ 2 սի իրիսթիւնա տուր: Երբէթի իտա-րիւն վարօլարընտա վէ Թրամվայ իտաւէթիլինտէ քէնտիլէրիւնտէն իւ-ճէթի նալիլիւնէ ալունմադա իւղրէ, տալիլիլէ յալիսիսինճէ իճապը հա-լին տէրտէսթի իճրա պուլուլտու-ղու մէքթի տիր:

—Բէթի մէջիսի սուրէթի մախ-սուսէտէ օլարագ կէլէճէք քէնչլէն-պիւ հիւնիւ ագտը իճթիմա իտէճէ-կի ճիւղէթէ, պու մէջիստէ հաղըր պուլունմադ իւղրէ, Մ. Պէրթէտէն պաշգաճա օլարագ, Գրէտի Անս-թալտ պալիլաւր միւտիրի Մ. Չի-ֆէր իւլ Պէրիլինտէ Մ. Պալիլտուր տալի պու կիւնիլտէ Տէրիսաաաթ-թէ կէլէճէք տիր:

Մօնիթէօրիւն պէնանընա կէօրէ, Բէթի իտարիսիլին սէրմաեթի թէն-զիլ իւլ պէրապէր, իտարէյի մէք-քիւրէեթէ ալիտ մուալլաք մէսէլէլէ-րին թէսթիլինտէ տալիլ օլան մու-գապէլէնաթիլին մալիլիւ նաղըր Թա-կու քաշա հաղրէթիքիլէ Բէթի միւ-տիրի Մ. Օպուանօ իմգա իթմիլէր տիր:

—Եուն արալըք մալիլիւ նաղըր Թա-կու քաշա հաղրէթիքիլին իտալիլիլէ ճէլիլէճէ էսպալը վէ մուալլէլի մա-լիլիլէթի թէճէթի վէ թէսթի իտէր պիր թագըմ իտալիլա թէշէպ-պիւս պուլունմադալարը, վէ էքթիւ-լէ վիլաեաթը Շահանտէ հիտապ տէֆթէրիլին թաաաաա վէ քէս-րէթիլինտէն տալիլ մաթիլուպ օլան ճէտիլէ վէ հիտապար՝ էքթիլ մա-հէլլէրտէն վագթիլիլէ ալունմաա-սընտան տալիլ իտալիլիլէ ճէլիլէճէ գաթի պիր հիտապ եարըլաւաթը-ղընտան, վէ պիւլիւք տէֆթէր թու-թուլաւաթը, պու հալիլին տէվա-լը իսէ, զալըր ճալիլ պուլունտու-

ղունտան, չիմտիլիք վարիտաթ մէն-պալէրիլտան օլան վիլաեաթը Շա-հանէ ումուրը հիտապիլիլէ վէ օլտու-տիլիլէսիլլէ, մէմուրիլիլ մալիլիլէ վէ-գալիլիլին պիր գալիլտէյի մաղպու-լիլէ վէ սալիլմէ տալիլիլտէն ճէրէ-եան իթիլիլմէսիլլէ պէրապէր, իշին թէնսիլիլին միւ-պալէրէ իտէրէք, տաշա միւքթիլ պիր էսաա վաղը իշին Մալիլիլէն զալիլթի միւսթէշարը Նաղիլիլ պէյ էֆէնտի հաղրէթիլէրի-նիլ իրիտաթիլ թաշթընտա պիր գօ-միսիս թէշէքիլ իթիլիլիլ իշիտիլիլ տիր:

—Պապը Ալի թէրճէմէ օտաւր միւ-մէյիլլէրիլտէն Իհսան պէյ, 4-5 կիւն-տէն պէրու նաթիլաճ օլտուղու հալտէ, իտիլլէն միւտապաթ քեար իթմէիլպ, տիւն սապաճ վէֆաթ իթմիչ, վէ նալը էեուպէ նալ օլունարագ, մագպէրէյի մախսուսէսիլտէ տէֆն իտիլիլ տիր:

—Մաքրի քէօլիւ ճիւղընտա իտ-գիլնէտար չիթիլիլիլ իթիլիլալինտէ վագը պիր պաղլէտէ պաղլէվան-լըք իտէն Բէթրօ՝ պաղլէեթէ կէօմ-միւչ օլտուղու 180) մէճիտիլիլտէն սիլգաթ օլունտուղունու կէօր-մէսիլլէ, մէքթիլ պաղլէտէ տի-վարըլըք իտէն Անրի իւլ Չիլէֆ Տիլիստան չիւպէ իտէրէք, եանընա ճէլիլ իւլ, «պաշէլէրիմի սիլալտընը» տիլէէրէք, քիլիլէրիլլէ պուլունարըն պօղաղարընա իթիլաղապաղաղաա աաաա վէ թէքրար էնտիլմէք կիլիլ թէճիտաթիլտա պուլունմադա օլ-տուղալըր սրաաա, պուլունարտան Անրի նաթիլա Ֆիլար, վէ Տափու-քաշա գըլլաի Հիւմաեուլունա կիլիլպ, հէման իտապէր վէրմիչ, վէ սիւարի պիլիպալըր Մուսթաֆա պէյ տալիլ պիր չափուչ իւլ մէքթումու շէհրի է-միլի մէվլի գօմիլէրիլիլիլէ կէօնտէր-միչ տիր: Օրաաա թէտալիլ իշին տալիլիլիլ զապթիլիլ իտալիլալինտէ-սիլնէ կէօնտէրիլիլ տիր:

Քէյֆիլիլէթ զապթիլաճա թաշգըք օլունմադա տիր:

—Պիլ ինկիլիլ վարօրույա միւ-սաաթէմէ իթմէսի իւղրիլիլէ, Քըզ-գուլէսի ճիւղընտա գօմա օլտու-մուչ օլան Մաաուրա նամ իթիլիլա վարօրու Պիւս նամ թալիլիլիլէ վա-րօրու թարաֆընտան երիւղտիլիլ-միւչ տիր:

—Մանաթըր վիլաեթիլ տալիլ-լինտէ քեալիլ Վաթիլիլ Պուլկար տէս-թօթու, Պուլկարար միւնանտա իյ-գալիլ նիլաթ իթմէքտէ օլտուղուն-տան պաշա իւլ, մաշէլիլ գալմադա-լը միւսթիլիլէ, իտէսթիլիլ իւղըմը աղլիլին մէրճիլիլէ արլ վէ ինչա իյ-լէմիչ օլտուղունու Մօնիթէօր զագէ-թաւր պէնան իտիլիլ տիր:

—Մէմալիլիլ իրանիլիլին պաղը մաշէլիլիլտէ գուհուր իտէն գօլէրա կիւնտէն կիւնէ քէսպի չիտաթիլ իթ-մէքտէ օլտուղունտան, պուլալըք մաշէլիլէր էհալիլիլ հիւրէթէ մէճ-պուր օլունալար տիր:

—Թունուս պէյի պաշ վէքիլիլ չը-գան շարչէպիլիլ կիւնիլիլտէն պէրու շէհրիլիլտէ օլուպ, ինկիլիլէրա օ-լթիլիլտէ իգաթիլ իթմէքտէ պու-լունմուչ տուր:

—Ֆիլկար օլաթիլալըն մէմալի-լիլ Շահանէեթ տուլիլիլ մէնն իտիլ-միւչ տիր:

—Գաշվէ ֆիլաթըն ֆըրլալարը, վէ երիւքսիլ ֆիլաթտա գալմաեա մէյիլլէ կէօրիլտիլիլ, էվթօքա բի-ւսցալարընտան ալընան իտալիլիլ-տէն տիր:

—Բուս զագէթալարըն իթիլա-եթիլիլէ կէօրէ, Միւգօսէվիլ նամ Բուսիլալ իւլ 17 հալընտա պուլունան գըրը վէ 14 հալընտա օլան էրքէք էվլալտը՝ իթիլաթալարընտա իւլ նէ-ֆէր Ֆիլար օլարագ, ալիլիլէն Արա-րաա տաղընա չըգմաեա սալ իթմիլէր տիր: Չօնու գաղըն 14,000 աեադ-երիւքսէլիլիլէ մուգալըլէթիլիլտէ իլէրիլէմէիլպ տուլմուչ, պապալը 16 պիլն 750 աեադ երիւքսէլիլիլէ չը-գապիլմիչ, վէ գըզ իւլ Ֆիլար իւլ 16 պիլն 717 աեադ երիւքսէլիլիլէ վալը օլապիլմիլէր տիր: Հալպուրի սօու-ղուն ֆէվլէլալտէ չէտիտ օլմաթըն-տան, հէման աղըլլալըն զալպ իթ-մէք տէրէճէսիլնէ կէլմէլէրիլլէ, ալա-ղը էնմէեթ մէճպուր օլունալար տիր:

—Կէյպիլլէ գաղաթընտա վէպաի պսղրի տէնիլէն հալիլան իտալիլիլիլ գուհուր իթիլիլիլ, մաշէլիլիլտէն եա-ղըլմիչ տուր:

—Ճէպէլիլ Լիպանտա պուլունան տրալիլն ալալը էֆրաթըն 500է իպ-լաղը իւլ, իթիլիլա իտէն աթլարըն մուպաեաաաղը գըմիլնտա էվալիլիլ լաղըմէ իթա պուլունտուղու, վէ մէքթիլ ալալ պէլիլիլ օլտուեա մէքթիլ իսէ տէ, Ճէպէլիլ պու-լունտուղու իշին, միւթնարըք Վասա քաշա հաղրէթիլիլիլ էմրի ալընա վէրիլիլիլ, Պէյրուլ զա-ղէթալարընտա օլունմուչ տուր:

—Չարչէպիլիլ կիւնիլ Մալաթիա-տա պիր հարիլ գուհուր իտէրէք, պաղը մաշէլիլիլ միւսթէրէք օլ-տուղու թէլէկրաֆ հալաաիլիլտէն իսէ տէ, հէնուլ թաֆիլալալ ալընա-մալիլ տուր:

—Սաաթէթ զագէթալարընտան նաթ-լէն շէհրիլիլ էքսէր զագէթալարըն-տա, պիւլիլիլ պիր ինկիլիլ վարօրու-նու ուղընտըր տէշէթիլիլ գաղաեա տալիլ պաղը մալիլաթ իթիլիլիլ իսէ տէ, չիմտիլիլ գաղաեա օլալ գա-վալու Տէրիսաաաթէթ մէճաֆի-լիլ պաշիլիլիլ թարաֆընտան թաա-տիլ օլունմալիլ տուր: Սէքթիլ գա-ղա իսէ, պէր վէճէիլ աթիլ հիւրաեթ իտիլիլիլ, իտալիլտան կէլմէքտէ օ-լան վէ 150 պիլ ինկիլիլ իրաւը գըլմէթիլիլտէ համուլէսի պուլունան ինտիլա նամ վարօր՝ չըգմաեա իրթէսի կիւնէսի, Բիլիլ վէ Իլիլ ա-րաալնտա շէտիտ պիր ֆուրթիլիլաեա թուլիլտաղ, վարօր վէ էշեաթ թէլէֆ օլտուղունա պաղալ, 500 նէ-ֆէր եօլունտուլիլտան տալիլ եալընը իլիլ իւլ քիլիլ գուլթիլիլ, վէ պուլունտան իլիլիլ Իլիլիլ, վէ իւ-չիւնիլիլ, եանի Մէշէմմա Ապտ էլ Գաաթէր էֆէնտի նամ քիլիլ Տէ-րիսաաաթէթ չըգմալար տուր: Պու Մէշէմմա էֆէնտի, իտալիլտա շարք մալիլալ թաթիլալ քէսպի սէրվէթ իթմիչ իմիչ, Պիլ վարօրու-նու ֆուլա վէ էշեաթ իտալիլիլ-տէ զաղը վէ նապէտիլ օլմաթէֆէ-գէլաաթ պիր շէյ տէլիլ տիր, լաքիլ պէօլիլ պիր էշէմիլիլիլ զաղա, պուլունտան պիր գալ սաաթ ուղալ-տա վագը օլունտա, սէքթիլ կիւնտէն

պէրու քիլիլիլ իտալիլիլ օլմաղ, իլիլ պուլարալ զարիլ տիր: Լէ-վընթ Հէլըլտա պու ֆըրթաեթ եաղ-աղը սըրաաա, Սաաթէթ զագէթա-ալըն պու հիւրաեթէիլ նէճէտէն տուլտուղունու պիլմէիլ, վէ հա-գըրէթէ հալէ վագը օլմաթըքա տա, սըհէթիլիլ ինանաաաղ տէ-միչ տիր:

ԹԵՎՃԻՆԹ

Հալէպ վիլաեթիլ մէքթէպ նալիլ-լիլիլ Ատանա մէքթէպ նալիլիլ սա-պըք Մաշմուտ պէյէ:

Գաաթաթիլ վիլաեթիլիլ Թօսիա գաղաթ նալիլիլիլ Քէօնան նալի-պի սապըք Սիւլէյման Թէվֆիլէ է-ֆէնտիլիլ:

Էտիլիլ վիլաեթիլիլ Պապա-էս-կի գաղաթ նալիլիլիլ մէքթէպը նիւվապաա մուլթէճ Սալիմ Սապ-րի էֆէնտիլիլ:

Իլիլ վիլաեթիլիլ Պէրիլա մա գաղաթ նալիլիլիլ Թիլիլան նալիլ սապըք Ահմէտ Ֆէրհատ էֆէնտիլիլ թէվէհիլ:

Իլիլ Մըրը Թէվֆիլէ քաշա հաղրէթիլիլիլ աթլապաալնտան Մըրը մէտրէսէի թըպալիլիլիլ միւտիր վէ մուալիլիլ սապըք Իսա Համիլ քաշաա 2 նիլ Օսմանիլ:

Սէր շամաթիլիլ հաղրէթիլ Շէհրի-եարի Իպրահիմ էֆէնտիլիլ 3 իւնիլ Օսմանիլ:

Հիւսալ ֆըրթաի աաթէրիլիլ մէնտալ 65 նիլ ալալըն 1 նիլ թա-պուրու էհաաաթը Իսմայիլ Սաա-տէտիլ էֆէնտիլիլ թէպալիլիլ 4 իւնիլ Մէհմուտ:

Մ. Գաթօրալըն քէրիլմէսի մաաթ-գէլ Օլիմիա էվալիլիլիլ 3 իւն-ճիւլ իւլթալտէն Շէֆաթալիլ նիլալը Իհսան պուլունմուչ տուր:

ՊՈԼԿԱՐԻՍԹԱՆԸ ԹԻՃԱՐԵԹԻ

1887 «Էնէսիլտէ վագը օլան Պուլ-կարիսթան թիւաթէթիլիլ տալիլ ըս-թաթիլիլ մալիլաթըն հալի օ-լարագ պու քէրէ 400 սաշիլիլտէն միւրէքթէպ պիր ճիլտ քիլապ նէլը օլունմուչ տուր: Իշպու քիլապաա, Պուլկարիսթանը կէրէք իտալալ վէ իլարաաթը, վէ կէրէք թրան-սիլ իտալիլ իւղրէ կէլիլիլիլ էվաա վէ էշեաթը միւղալը կէօթիլիլիլ տիր: Էշեաթը հանիլ մէմալիլտէն իտալալ վէ նէրէեթ իլարա, վէ հան-կը կէօմիլիլ քէրտէն իմար օլուն-տուղալը տալիլ պէնան օլունմուչ իսէ տէ, իշպու թաֆիլալ իտաա-սի օլտուղունտան, պուլունարըն նաթ-լիլիլ իւղըմ պուլունմաաղը ալի-քեար օլուպ, անաթ 1887 վէ 1898 սէնէսիլիլ մուգալիլիլ շալիլալ տիլգաթ տուր: Շէյլիլիլ 1886 տա իտալալթըն մէճուր 64 միլիլտէ 285 պիլն 309, վէ իլարաաթըն մէճուր 50 միլիլտէ 404 պիլն 314 ֆրանգ, վէ ճէման 114 միլիլտէ 689 պիլն 623 ֆը-րանգ օլտուղու հալտէ, 87 սէնէսիլ-տէ իտալալալ պիր միւղալար աթլըք, 64 միլիլտէ 742 պիլն 181 ֆրանգ օլ-տուղու հալտէ, իլարաաթը 45 միլիլտէ 747 պիլն 247 ֆրանգա պալիլ օլա-րագ, ճէման եէքիւն 10 միլիլտէ 484 պիլն 728 ֆրանգ օլմուչ տուր:

1887 իլարաաթըն իլը ճէտիլիլ-

էրին կէտեղէն կէտերի տիւրտէ, սէնէ-
նին 8 այրնտա, վէ հոկտեմբերտէ
պիտ խալի ֆաղալա զուհուր իթմի
իքէն, սեպտ. վէ հոկտ. այլաբնտա
էրին միջ տիր. Դեկտեմբերտէ իթ-
րաճաթ իսէ. 1886 եւս նիսպէթ իէ 13
միլեօն շու գառաւ ազալմը տըր.
ինկիլթէրա, Պէլճիգա, Ալմանիա,
Յորանա, Յիլէմէնք վէ իզվիլէրիա
խախալթը արթմը, վէ Ալմանիա
վէ վիլախալթը Շահանէ խախալթը
ազալմը տըր. Տիկէր թարաֆուման
Ալմանիա-Մաճարիսթան, Ինկիլթէր-
ա, Պէլճիգա, Ալմանիա վէ Ալմ-
պիսթան մէմալիքինէ օլան իխաճաթ
արթմը, վէ մէմալիքի սալիքէնէ օ-
լան իխաճաթ էքսիլմը տիր.

1887 վէ 88 սէնէլէրինտէ, Պուլկա-
րիսթան ահվալի՝ գարընը լըլըգուման
խալի օլմառըը հալտէ, իշպու ճէտ-
վէլէր, գուհու տաթըն մուսթազա-
մէն ինքսաբնա, վէ թիճարէթին ճէ-
րէնաննա վէ մուսթազալթը սալիքէ-
նէ խալէ կէլմէտիկինի միւսպէյնին
պուլսէնմուշ տուր.

ԱՐԹՎԻՆ-ԷՐՄԵՆԻ ԳԱԹՕԼԻՖԻԿԻ
ՀԱՅԳԵՆՏԱ ՄԱԼԻԻՄԱԹ

(Վիեննա Միթթարեան թարգմաթը
մաթպասաբնտա թապ օլունան Հան-
գէս Ամսօրեայ նամ. բիսալէտէ, Արթ-
վին չէհրի հազդընտա տէրճ իտիլ-
միշ օլան պիր մէթթուպուման մահէլի
էրմէնի-գաթթօլիքլէրինէ տալի օ-
լան ֆըգըալարընը նագլ ու պէեան
խալէրիզ.)

Արդուին քաղաքը շինուած է ա-
հագին գառնիքի մի վրայ, որու ըս-
տորոտը կը ծեծէ ձորոլը. Այս գառ-
նիքին մօտաւորապէս հինգ քիլո-
մետր երկայնութեան վրայ տարա-
ծուած է քաղաքը, որուն վարի դին
է Կորնոյ Թաղն (անուն առած՝ վրա-
ցերէն Կարի-ձոնիլի [հին դուռ] բառէն),
իսկ թեւերն են Խալիլի եւ Կոյոյոս
թաղերն. Բուն քաղաքն, ուր բնակ-
չաց բազմութիւնն է, շուկայն, կա-
ռավարութիւնն եւ մայր եկեղեցին,
այ երկու վերջին թաղերուն մէջտեղն
են. Ծուկային եւ Կորնոյի մէջ ե-
ղած ընդարձակ վայրը ծածկուած է
լայնատարած պարտէզներով, որոնք
ամէն կարգի աղիւս պտուղներ ունին
առատութեամբ, մանաւանդ խաղող,
թուզ եւ դեղձ. կայ նաեւ ձիթենի.
Ապտղատու ծառերու մէջ նշանա-
ւոր է յաւմինը.

Արդուին մէջ երկու ազգութիւն
միայն կայ. հայ եւ թուրք. Հայերն
բնակչաց 1/2 կը կազմեն. Նոցա ամ-
բող թիւն է 6500. Հայը կրօնական
դաւանութեամբ կը բաժնուին՝ Հռո-
մէական եւ էջմիածնական. առաջին-
ները թուով անհամեմատ աւելի
բազմութիւ են քան վերջինները. այ-
սինքն 4200 հռոմէական կաթողի-
կայ, 1000 էջմիածնական. իսկ
թուրք 1300.

Կաթողիկէականութիւնն Արդու-
նոյ գառուին մէջ շատ հին ժամա-
նակներէն ի վեր գոյութիւն ունի,
որու մասին ցայսօր շատ հետաքրք-
րական վկայագիրներ կան. Մանանդիս
գիւղին մէջ, որ այժմ հազիւ 12 տուն
հայ-կաթողիկէայ բնակիչ ունի,
միացածները բոլորն ալ թուրք են,

կամ ճշգրտոյն եւս՝ մահմետականու-
թիւն ընդունած հայը եւ վրացիք.
Փոքրիկ հին եկեղեցի մի կայ, որ կա-
ռուցուած է հնագոյն եկեղեցւոյ մի հի-
մանց վրայ. այս վերջնոյն շինութեան
հրամանագրին մէջ, ինչպէս եւ տեղե-
կացայ հաւաստի աղբիւրէն կայ եղեր
սա սրամիտ եւ պարզ պարբերութիւնը՝

برهیزده باقی بیان ارمیله کلیسا انشاسته امر
ویرلمش در

Հրաման տրուած է եկեղեցի շինելու այն
Հայոց, որ պիտի օր ձոնի կ'ոտոնէ.

Այսպիսի էր այն ժամանակի կառա-
վարչաց հասկացողութիւնը դաւա-
նութեանց տարբերութեան նկատ-
մամբ. Այս հրամանագիրն 450 տա-
րուան հնութիւն ունի, իսկ բուն
Արդուինոյ մէջ Կորնու թաղին հայ-
կաթողիկէայց եկեղեցին ունի, եւ ես
անձամբ տեսայ, վրացերէն լեզուով
4 հազար տարուան արձանագիր մի
(document) տրուած մի ոմնիլրացի Գէ-
որգի իշխանէ, ուր կը նշանակուին
եկեղեցւոյն կալուածոց սահմանները
(այս ինչ մեծ սեւ քարն եւ այն ինչ
թումբը). Նոյն եկեղեցւոյն անուանը
լատիներէն կոնգալ մի եւս կայ այժմ
Հռոմայ Պիոս 2. պապէն տրուած
որու թուականն է 1726. (1)

Իսկ հին մայր եկեղեցւոյն (որ հի-
մակուանին տեղն է եղեր կանգնուած)
շինութեան հրամանագիրը՝ հայ-կա-
թողիկէայց անուամբ, կը կրէ տաճ-
կաց 1113 թուականը. Այս ամենայն
կապացուցանէ թէ Արդուին քաղա-
քին եւ գաւառին մէջ հայ-կաթողիկ-
էայց բնակութիւնն սկսած է արդէն
գէթ ժն. դարէն.

Կաթողիկէայ Հայոց չորս եկեղեցի
ունին, իսկ էջմիածնականը՝ մի, որ
առաջիններուն մայր եկեղեցւոյն կից է
եւ աւելի փոքր. Այս պատճառաւ է
որ առաջինները կը կոչուին Մեծ ծա-
մեցիք, իսկ վերջինները Պոքոյ ծամեցիք.
Այս պարզ եւ անմեղ կոչումը դեռ
սովորական է յԱրդուին, մանաւանդ
ընտանեկան շրջանի մէջ.

Արդուինոյ հայ-կաթողիկէայ հա-
սարակութիւնը մինչեւ այս վերջին 3
տարին ունէր սեպտական եպիսկոպո-
սական աթոռ, որ հիմնուած է 1850
ին. առաջին եպիսկոպոսն եղեր է
Գեր. Տիմէթէոս վ. Աստուծեան,
երկրորդը Գեր. Անտոն վ. Հալա-
ճեան, իսկ երրորդն ու վերջինն Գեր.
Յովհ. վ. Զաքարեան, որուն մա-
հուան ցաւօր սրտի անձամբ ներկայ
գտնուեցայ պատահմամբ.

Արդուին հասնելու հետեւեալ օ-
րը քաղաքն ուղղեցի դէպի եպիսկո-
պոսարան, որ նեղ փողոցի վրայ,
բոլորովին անյարմար եւ առողջապա-
հական ամէն սկզբան հակառակ շի-
նուած մի էր, չնայելով որ Կարսի
եւ Բաթումի նահանգաց կաթողիկէայ
Հայոց թեմական Առաջնորդին բնա-
կարանն, ընդունարանն եւ սրահա-
մայն քահանայից բնակարանն էր.
Այս տան միակ գործնական կողմն
այն էր, որ մայր եկեղեցւոյն անմի-

(1) Պիոս 2. ծնած է 1717 ին եւ կղե-
մէս ԺԴին յաջորդած է 1775ին. 1726
թուականին Պիոս անուամբ քահանայա-
պետ չկար. Անուան կամ ժամանակի սը-
խարմուքը մը կ'երեւայ. ԽՄԲ.

Հապէս կից էր. ուրիշ կողմէն՝ Ար-
դուինոյ պէս քաղաքի մէջ, — ուր
ընդարձակ տներու պակասութիւնը
չի գգացուլ, ուր իրենց կարողու-
թէնէն վեր՝ մեծ եւ երկու երեք յար-
կեան տներ շինելը բնակչաց մէջ տե-
սակ մի մոլութիւն է եղած, — յար-
մար եւ ընդարձակ եպիսկոպոսարան
մ'ունենալն ո'չ այնպիսի դժուար է
ո'չ ալ ահագին ծախուց գործ է.

ՄԻԿԵՆԵՎԻՅԵՆ

Լօնտոնտան նոյ. 15 թարիխիլէ
պէր վէճհի աթիլ եաղըմը տըր.

Մ. Լապուշերին թաղթը խաղէ-
սինտէ օլան թրիւթ զաղէթասըլլա
Բէլ Մէլ զաղէթասըլլա պազը էճնէպի
զաղէթալարընտա մէվդուի պահս օ-
լան Գալէնտիլ սօղաղը մէսէլէսի իւ-
զէլինէ թափալթ նէշը իտիեօրար.
Մէգըիւր իր զաղէթանըն ըրվա-
նէթի պէր վէճհի աթիլ տըր.

Գալէնտիլ մահէլլէսինտէ պազը
կէնճ թէլէկրաֆճըլարըն էօթէտէ
պէրիտէ հատտէն զիւստէ մէսարիֆ
իթմէլէրի իւզէլինէ, Բօսթա նէզա-
րէթի թարաֆընտան ինքաի թահ-
գըզաթ իտիլէրէ, Գալէնտիլ սօղա-
ղընտա պիւր խանէտէ, առապը ու-
մուսիլէնէ մուղայիլը բէք ֆէնա հալլէր
ճէրէեան իթտիլի թէպէյնիւն իթ-
միլ տըր.

Ինկիլիզ աղիւսա վէ զատէկեանըն-
տան պազը պիւսիւր զաթլար տախի
պու իշտէ զիւստիլ իմիլլէր. Տա-
խիլիւն նաղըր Մ. Մաթէնու՝ պէօյ-
լէ պիւր ընդալթիլ ըօլիթիգաճա վէ
ճէմիլէթիլ պէշէրիւնէն սուր թէէս-
սիլինտէն գօրգարագ, դապահաթը
օլան աղիւսա վէ զատէկեանըն էվ-
րօրաեա իլլիթա իտիլին սէլամէթի
պուլմալարընտան էվլէլ զապթիլէ
նէզաթթիլին ինքաի մուսթէլէտէն
մէնն իթմէք իլլին, իլլին դաքաթըլմա-
սընա չալըմը տըր.

Բօլիս մահէլէսի հուզուրունտա-
քի թահպըղաթըն էվլէլիւնէ իլլէ, Օլպ
Պարլէյ մահէլէսի հուզուրունտաթի
մուհաթէմէ իսէֆի սուրէթմտէ ինքա
օլունուպ, Ինկիլիզ զաղէթալարը տա-
խի պու պապտէ թէմալլիլ սիւրիլթ
իլլէմէլէ մուսթէլէտէմալ իլլէմիլլէր
տըր.

Թրիւթ զաղէթասընըն մաթթիլէս-
սիլի պէեանընա կէօրէ, պիւր վա-
զըթտան պէրու չօղալմը օլան պու
կիլիլ ճիւսաթթիլէր սէպէպիլլէ, էք-
սէրիսի քիւրէկէ մահըլմ իտիլէն
քիւրէլէք աթէմիլէր հազդընտա գա-
նուն նասըլ ինքա օլունուր իսէ, աղ-
նիւս հազդընտա տախի ինքա օ-
լունմասընա մուսթէլէտէմալ օլուն-
մաթըլթ թաղ տիրտէ, բարլամէնթօ-
նուն էննաի քիւրչատընտա, մէպու-
սանտան Մ. Լապուշէր, օլ պապտէ
իլլազաթ թալէպ իտէճէր իմիլ.

Բէլ Մէլ զաղէթասընըն՝ պիւր վա-
զըթ Յրանսըլլարըն առապը ումու-
միլէսի հազդընտա պիւր թաղըմ
ըրվաթթիլէր նէշըլինէ թէլալ կէօս-
թէրտիլի հալտէ, պու բէրրէ պազը
ինկիլիլլէրին օթթաեա չըգան իշպու
էֆալը գապիլէլէրի իւզէլինէ պիւր
էօթթիւ չէքմէք միւնասիպ օլաճա-
ղըն պէեան իթմէսինէ չօղ թէեաճ-
ճիւպ օլունուեօր.

(Մօնիթոր Օրիսմթայ)

ՄԱՐԿԱԻՅԵ

ԳԱԼԱՌԱՍ ՊՈՐՈՒՄԸ

Գալաթա 10 նոյ.		
գ. ումուսի 10	գար. գ. բ.	18 36
գ. նոյ. ալլա 11	տուպլը գ. բ.	18 34
Իւնիֆիլէ գար. մայիս գ. բ.		
Միլի	Ս. Իսթիգրազ	35 00
Ս. Ս.	Ս.	21 20
Ս. Ս.	Ս.	18 36
Բուսիլի չըմէնտըֆէրի		
Ազալէ ֆաիլի		8
Բաքոր		00 00
Հէվալէսիլ		40 00

ԳԱՆԳԱ ԱԳՍԻՈՆԱՐԸ

Գրէտի. Էնէլլալ	8 29
Սթամպուլ պանգասը	7 14
Սօսիլթէ ժէնէրալ	4 22
Թրամվայ	4 76
Սօսիլթէ օթթօման պանգասը	4 34

ԱՌՃԷԼԵՐԻՆ ՖԻՆԱՆՍ

Սամ. լրասը 100 դրուշտան	Չ. Բր
Պէնալ Մէճիտիլ ֆարգը	108 04
Մէթալիք	100 00
Պէշլէք	103 20
Ալթըլըք	103 20
Պազըր	00 00
Գայմէ	000 00
Ինկիլիզ լիւսաը	111 00
Յրանսըլլալ լիւսաը	87 33
Բօլ	90 10
Գրէմիլլալ ալթուսու	51 10
Գարպօն գայմէնի	8 57
Իսթիգրազը տախիլի	00 00
Սապահ գ. բ.	43 24
Էօլլէն ք. գ.	44 36

ՓՈԹՈՎԱՔԻԱՆԵՅԻ ՖԷՊԻԻՍ

Ապտուլլահեան պիրատէրան էֆէն-
սիլէր նէգտիւնտէ օն պէշ սէնէ չալըլալ,
ինքազը թէճրիւպէ իլլէտիքտէն սօնրա,
պու քէրրէ, Պէյօղլունտա ճատթէյի
էպէրիտէ վազը 301 նումէրու Տը-
միլլիլ մաղաղասընըն իւսթ գաթընտա
ՖՈԹՈՎԱՔԻԱՆԵՅԻ ՖԷՊԻԻՍ նամիլ-
լէ պիւր ֆօթօկրաֆիսանէ քիւրչատ, վէ
պու ֆէննէ մախուս քեաֆֆէյի ա-
լէաթը ճէտիլիլի միւսթէմէլէ իլլէ
թէճհիլ իլլէտիլիլիլ մալէ իսթիլար
ան վէ պէեան, վէ ֆէննի մէգըիլլէ-
տէ ուզուն միւստէթ զարֆընտա քէսպ
իթմիլլ օլտուղումուղ թէճրիւպէ սաթէ-
սինէ, բաղպէթլու միւսթէրիլլէրիլլի
հէր վէճէլէ մէմուս իտէրէք, էմիլ-
լէթ վէ թէլիլիլլալարընա միւսթադ-
պէլլէն մազհար օլաճաղըմըլլէ մէմուլ, վէ
պու միւնասիլլէթլէ հազդըմըլլալալալ
պէթ կէօսթէրէճէք օլանլարա չիմտիլլէն
իլլիլիլլալ վէ թէճէքըիլլալարըն
թաղալիլ միւսարաթ իլլէրիլլ.
Ապտուլլահ Փօթօկրաֆիսանէսի սապըգ
պաշ ընսամլարը

Պօղոս Թաքրուլեան
Գրիգոր Տէր-Արսէնեան
Ալէքսան Գալսեան

ՄԻԻՍԱՅԻՏ ՊԻՐ ՖԷՐԱՍԹ
ԹԱՐԻԻԻ ՏԷՎԼԵԹ ՕՍՄԱՆԵՆԷ

ՄԻԻՍԱՅԻՏ
ՀԱՄԱՐԸ
Յրանսըլլա օլան իշպու էսէր՝ պիւր թա-
ղըմ խալիթալարըն հալլէ վէ քեաղընտա
ճիւլլէմիլլ 18 ճիւլլտէն միւրէքքէպ
օլուպ, 60 ֆրանգ ֆիւսթը միւրէ-
տիլլէ իլլէ սաթըմազտա տըր. Նադ-
լիլէ մէսարիֆիլլտէն արի օլարադ, ա-
թիլլէք աթթէսէ միւրաճաթ օլուն-
մալը տըր.

Monsieur Ulysse, rue Tournefort
N. 2, Paris

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]